

Ховрак І. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і фінансів, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

ORCID ID: 0000-0002-0352-4374

e-mail: inna.khovrak@ukr.net

Еволюція парадигмату регіонального розвитку

Анотація. Стаття присвячена еволюції парадигмату регіонального розвитку, а також обґрунтуванню концептуальних засад регіонального розвитку. Основним методом дослідження є компаративний аналіз теорій регіонального розвитку. Автор навів принципи, функції та фактори регіонального розвитку; обґрунтував циклічно-хвильову природу регіонального розвитку, пов'язану з періодичними змінами процесів інтеграції та диференціації. Автор згрупував основні теорії регіонального розвитку у три групи та шість підгруп: теорії розміщення виробництва (теорії просторової організації, теорії факторів розміщення), теорії спеціалізації (теорії використання потенціалу регіону, теорії використання інновацій і знань), теорії змін (теорії суспільних змін, теорії циклічного розвитку).

У статті наведено багатомірні зміни в умовах функціонування регіонів, а саме: підвищення свідомості та соціальної відповідальності мешканців і представників бізнесу: глобалізація міжрегіональної конкуренції, посилення міграційних процесів, зростання мобільності капіталів, діджиталізація усіх сфер життєдіяльності регіону. Також автор довів, що відбуваються зміни парадигми в управлінні регіоном, основними детермінантами яких є: орієнтація на цілі, засновані на ідеї завдання, партисипативне лідерство, мультикультурні людські ресурси, гнучкі структури, неоднорідна та мережева організація, комплексне бачення. Саме тому автор навів порівняння «старої» (технократичної) і «нової» (гуманістичної) парадигми управління регіоном.

Проведене дослідження дозволило сформулювати власне визначення регіонального розвитку, основні умови посилення регіональних механізмів розвитку та ключові аспекти регіонального розвитку.

Ключові слова: регіон; регіональний розвиток; теорії регіонального розвитку; збалансований регіональний розвиток.

Khovrak Inna, PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting and Finance, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Kremenchuk, Ukraine

Evolution of Regional Development Paradigm

Abstract. Introduction. The modern tendency of the world community development is not only national selfishness but also an active regionalization. So we can observe the movement of the decision-making centre to the regional level, the growth of the regions' role and their cooperation in various aspects of development.

Purpose. The article is devoted to the study of the evolution of the regional development paradigm, as well as to the rationale for the conceptual foundations of regional development. The main method of research is a comparative analysis of theories of regional development.

Results. The author highlighted the principles, functions and factors of regional development; substantiated the cyclically-wave nature of regional development associated with periodic changes in the processes of integration and differentiation. The author grouped the main theories of regional development into three groups and six subgroups: the theory of placement of production (the theory of spatial organization, the theory of factors of placement), the theory of specialization (the theory of the potential of the region, the theory of innovation and knowledge), the theory of change (the theory of social change, the theory of cyclic development).

Multidimensional changes in the functioning of the regions are presented in the article, namely: increase of consciousness and social responsibility of inhabitants and business representatives, globalization of interregional competition, strengthening of migration processes, the growth of capital mobility, digitalization of all spheres of life in the region. The author also proved that there are changes in the paradigm in the region's management, the main determinants of which are: goal orientation, based on the idea of the problem, participatory leadership, multicultural human resources, flexible structures, heterogeneous and networked organization, integrated vision. That is why the author gave a comparison of the "old" (technocratic) and "new" (humanistic) paradigm of regional governance.

Conclusions. As a result, the study allowed the author to formulate the actual definition of regional development, the main conditions for strengthening the regional development mechanisms and key aspects of regional development.

Keywords: region; regional development; theories of regional development; sustainable regional development.

JEL Classification: R10, R58, Q01.

Постановка проблеми. Тенденцією сучасного етапу розвитку світової спільноти є не лише національний егоїзм, а також активна регіоналізація, тобто переміщення центру прийняття рішень на регіональний рівень, зростання ролі регіонів та їх кооперації в різних аспектах розвитку. Окрім того, зазначені процеси все більше й більше впливають на розробку національних та міжнародних програм розвитку. Проте, характерними для України є ускладнення структури регіональних систем і механізмів взаємодії їх елементів, дисбаланси у розвитку окремих регіонів, недосконалість розвитку інфраструктури, що унеможливають розробку ефективної регіональної політики, здатної забезпечити збалансований розвиток регіону. При цьому надати чітке визначення регіональному розвитку є досить непростим завданням, оскільки кількість теорій регіонального розвитку постійно зростає. Для визначення та удосконалення організаційно-методологічних засад управління регіональним розвитком, насамперед, є необхідним з'ясувати його сутність та наявні теоретичні підходи до забезпечення регіонального розвитку.

В епоху глобальних трансформацій виникає необхідність у формуванні сучасної моделі регіонального розвитку із врахуванням еволюції основних підходів і теорій, а також наявного світового досвіду з адаптацією до українських реалій. Так, досвід інших країн свідчить, що «прискорений економічний розвиток та зростання рівня конкурентоспроможності регіонів і добробуту його населення залежить від того, на скільки уряд приділяє увагу збалансованому просторовому розвитку країни» [1, с. 6]. При цьому значні диспропорції соціально-економічного розвитку мають негативний вплив як на макроекономічні, так і на соціальні тренди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Регіональний розвиток зазвичай розкривають через призму таких економічних аспектів як економічне зростання, добробут і рівень зайнятості [2], число робочих місць, дохід населення і продуктивність праці [3], а також загальний економічний добробут території [4, с. 5]. Це призвело до звуження сутності терміну «регіональний розвиток» та закріплення терміну «регіональний економічний розвиток». Поява та врахування таких аспектів як соціальна нерівність, екологічна ситуація, ефективність органів місцевого самоврядування, культурне різноманіття [5] призвели до поглиблення розуміння регіонального розвитку не лише в економічній, а також в соціальній та екологічній площинах.

Науковці наголошують, що саме бюджетна політика регіону здатна забезпечити його збалансований розвиток, оскільки «сприяє забезпеченню фінансово самодостатнього розвитку всіх регіонів країни; стимулює інноваційний розвиток галузей економіки; забезпечує підвищення рівня

соціальних стандартів» [6, с. 230]. Слід відзначити, що одним із інструментів забезпечення збалансованого регіонального розвитку є соціальне партнерство як «найбільш сучасний і ефективний спосіб взаємодії держави, суспільства та бізнесу» [7, с. 70-71]. Важливо, що соціальне партнерство здатне розбудувати регіональну інфраструктуру, оптимізувати бюджетне навантаження, сприяти розвитку малого та середнього бізнесу, покращити якість товарів та послуг тощо.

Проте на сьогодні є лише поодинокі наукові дослідження стосовно систематизації підходів, теорій та моделей регіонального розвитку, які б сформували теоретичні основи та сучасні методологічні підходи щодо забезпечення збалансованого розвитку регіонів. При цьому мінливість зовнішнього оточення, процеси децентралізації [8, с. 11] та активізації об'єднання територіальних громад в Україні [9, с. 64]. Також вимагають переосмислення та обґрунтування напрямів застосування світового досвіду регіонального розвитку [10; 11; 12] задля розробки власного бачення концепції збалансованого регіонального розвитку в Україні.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є дослідження еволюції парадигмату регіонального розвитку, а також обґрунтування його концептуальних засад на основі компаративного аналізу теорій такого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Регіональний розвиток перебуває в фокусі підвищеної уваги науковців з різних галузей знань: економістів, соціологів, політологів тощо. Науковий інтерес сформовано завдяки багатоаспектному розумінню самого терміну «регіон». Так, регіон можна розглядати, з одного боку, як об'єкт державного управління (визначення державних пріоритетів регіонального розвитку), а з іншого боку, як суб'єкт управління (позиціонування регіону як повноцінного учасника не лише в межах національної економіки, а також в межах глобальної економіки).

Термін «регіон», на думку українських вчених [13, с. 17-18], варто аналізувати через призму таких підходів: адміністративний або територіально-просторовий (врахування адміністративно-територіального поділу країни), економічний або структурно-функціональний (наявність спільних господарських завдань, виробничого потенціалу, техніко-економічної специфіки території), природно-ресурсний (формування господарського комплексу території на основі специфічних характеристик природно-ресурсного потенціалу), культурно-історичний (наявність спільної історичної спадщини, культурно-історичного та соціально-етнографічного потенціалів), організаційно-управлінський (наявність інституцій управління та визначених інструментів регулювання розвитку території), системний (наявність територіально-просторового утворення як елементу держави), інтегральний (поєднання екологічних,

соціальних та екологічних аспектів), комплексний (врахування фізико-географічних, соціально-економічних, політико-правових та інших критеріїв при визначенні геопросторових меж території та виокремлення її в регіон), змішаний (поєднання декількох підходів при визначенні меж регіону).

Заслуговує на увагу визначення територіальної громади, яке частково можна застосовувати для визначення регіону, а саме у частині складної ієрархічної соціально-політико-економічної системи, «яку слід розглядати як сукупність взаємопов'язаних, взаємодіючих рис спільноти, яка об'єднана за територіальною ознакою, та є частиною соціуму, ... а також носієм спільних економічних інтересів» [9, с. 72]. При цьому збалансований розвиток регіону, на нашу думку, можливо забезпечити за допомогою соціального партнерства, тобто рівноправної співпраці «всіх суб'єктів соціально-трудова відносин для встановлення соціального діалогу..., підвищення соціальної відповідальності бізнесу, розвитку його моральних основ та зниження соціальної напруженості» [7, с. 71-72]. Важливо також пам'ятати про фінансове забезпечення регіонального розвитку, однією зі складових якого є регіональна бюджетна політика, стратегічною метою якої має бути збалансований розвиток територій [6, с. 231].

При цьому варто відзначити, що термін «розвиток» також має різні вектори в залежності від: способу врахування інтересів зацікавлених сторін (збалансований та незбалансований); ступеня використання ресурсів (екстенсивний та інтенсивний); темпів збільшення головних показників (повільний, стабільний та бурхливий); характеру змін (еволюційний та революційний); напрямку розвитку (спрямований, циклічний та спіральний), типу тренду (лінійний та нелінійний); масштабу змін (точковий та системний); характеру розрахунку показників (абсолютний та відносний) тощо.

Доречним є сприйняття регіонального розвитку як «динамічного процесу, зміни внутрішньої соціально-економічної структури регіону в напрямку її вдосконалення та раціоналізації» [1, с. 27]. Відповідно, сутність регіонального розвитку залежить як від специфіки самого регіону, так і від особливостей взаємодії його елементів. Проте, не залежно від векторів розвитку варто дотримуватись певних принципів при управлінні регіональним розвитком: поступовість та довготермінова перспектива, системність та комплексність, врахування локальних та національних особливостей, врахування світових тенденцій розвитку регіонів. Також аналіз наукової літератури дозволив виділити основні функції регіонального розвитку, а саме: селекційна, інноваційна, адаптаційна, стимулююча, інтеграційна

тощо. Враховуючи складність регіонального розвитку, доцільно розкрити його сутність і специфіку на основі досягнень представників різних шкіл та напрямів економічної теорії.

Оскільки на регіональний розвиток впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори, відповідно можна розподілити й теорії регіонального розвитку на: теорії, засновані на зовнішніх факторах (теорії розвитку «зверху», екзогенні), а також теорії, що ґрунтуються на внутрішніх факторах (теорії розвитку «знизу», ендегенні). При цьому до зовнішніх факторів відносять глобалізацію та регіоналізацію, існування наднаціональних установ та об'єднань, міжнародну кон'юнктуру, відносини між центральною та регіональною владою, економічну політику держави та сусідніх країн, трансфер знань і технологій, міграційні процеси тощо. До внутрішніх факторів належать природні ресурси регіону та його геополітичне розташування, технічна інфраструктура регіону (транспорт, енергетичні мережі, водопостачання тощо), соціальна інфраструктура (освіта, охорона здоров'я, культура, неурядові організації тощо), людський капітал (включаючи інтелектуальну (кваліфікацію) та соціальну характеристику (довіра, соціальні відносини, соціальне відторгнення, соціальна відповідальність), рівень розвитку підприємництва тощо.

Регіональний розвиток має циклічно-хвильову природу [14, с. 52], пов'язану з періодичними змінами процесів інтеграції (зближення, взаємодія, партнерства) та диференціації (збільшення різноманіття, поляризація, спеціалізація). Відповідно регіональний розвиток – це процес перманентних перетворень та змін наявного стану регіону на якісно новий рівень, які виникають як накопичений результат зростання відповідних кількісних змін. Безмежна кількість теорій і концепцій регіонального розвитку притаманна різним стадіям суспільного розвитку та відображена у наукових працях представників різних течій економічної думки.

Стрімкий розвиток світової економіки, зростання чисельності населення та неконтрольована експлуатація природних ресурсів сприяли поступовій деградації природного середовища, знищенню загальнодоступних ресурсів природи, зростанню соціального відторгнення. Внаслідок зазначених процесів, які стали сигналом для змін, у XXI ст. виникає розуміння важливості збалансованого регіонального розвитку. Так, було розроблено та прийнято стратегію Європи 2020, серед основних пріоритетів якої є збалансований розвиток у вигляді підтримки більш ефективної, більш екологічно чистої та більш конкурентоспроможної економіки [19, с. 8].

Таблиця 1 Класифікація основних груп теорій регіонального розвитку

Підгрупи теорій	Назва теорій	Автори та представники
Теорії розміщення виробництва		
Теорії просторової організації	Теорія промислових районів	А. Маршалл (1890)
	Теорія центральних місць	В. Кристаллер (1933)
	Теорія просторової рівноваги	А. Льош (1938)
	Теорія регіональної поляризації	Г. Мюрдал (1957)
	Теорія «центр-периферія»	Р. Пребіш (1959), Д. Фрідман (1973)
	Теорія галузевої поляризації	Й. Шумпетер (1961)
	Теорія полюсів зростання	Ф. Перру (1964)
	Теорія автоцентричного розвитку та селективного розподілу	Д. Сенгаас (1977)
	Теорія залежності	А. Франк (1987)
	Теорія кластерів	М. Портер (1990)
	Теорії агломерації	Г. Майер, Ф. Тодтлінг (1992)
	Теорії урбанізації	Г. Майер, Ф. Тодтлінг (1992)
Теорії факторів розміщення	Теорія метрополізації простору	М. Кастельс (1998)
	Теорія сільськогосподарського штандорта	Й. Тюнен (1826)
	Теорія мінімізації транспортних витрат	В. Лаунхард (1882)
	Теорія наявності робочої сили	А. Лорія (1898)
	Теорія промислового штандорта	А. Вебер (1909)
	Теорія «витрати-випуск»	В. Леонт'єв (1941)
Теорії спеціалізації		
Теорії використання потенціалу регіону	Теорія абсолютних переваг	А. Сміт (1776)
	Теорія відносних переваг	Д. Рікардо (1817)
	Теорія співвідношення факторів виробництва	Е. Хекшер (1919) Б. Орлін (1930)
	Теорія основного продукту	Х. Іннес (1930)
	Теорія вирівнювання факторних цін	Ф. Столпер П. Самуельсон (1941)
	Теорія економічної бази	Д. Норт (1955)
	Концепція регіональної самореалізації	Г. Майер (1987)
	Теорія ефективності інститутів місцевого самоврядування	Е. Блейкли (1994)
Теорії використання інновацій і знань	Теорія інновацій	Й. Шумпетер (1930)
	Теорія дифузії інновацій	Е. Роджерс (1960)
	Теорія економіки знань	Ф. Махлуп (1962)
	Концепція гнучкого виробництва	М. Піорі, Ч. Сейбел (1984)
	Теорія регіональних інноваційних систем	Ф. Кук, Я. Лундвалл (1992)
	Теорія регіонів, що навчаються	К. Морган (1997)
Теорії змін		
Теорії суспільних змін	Теорія соціального капіталу	Л. Ханіфан (1916)
	Теорія соціального відторгнення	Р. Ленуар (1974)
	Теорія мережевого суспільства	М. Кастельс (1996)
Теорії циклічного розвитку	Теорія циклів	Н. Кондратьєв (1928)
	Теорія старту	В. Ростов (1960)
	Теорія життєвого циклу продукту	Р. Вернон (1966)
	Теорія довгострокового чергування фаз розвитку	П. Вальтер (1980)

Джерело: власне опрацювання на основі [15-18]

Наразі спостерігаються багатомірні зміни в умовах функціонування регіонів, а саме: підвищення свідомості та соціальної відповідальності мешканців і представників бізнесу; глобалізація міжрегіональної конкуренції; посилення міграційних процесів; зростання мобільності капіталів; діджиталізація усіх сфер життєдіяльності регіону. Також відбуваються зміни парадигми в управлінні регіоном, основними детермінантами яких є: орієнтація на цілі, засновані на

ідеї завдання, партисипативне лідерство, мультикультурні людські ресурси, гнучкі структури, неоднорідна та мережева організація, комплексне бачення. Порівняння «старої» (технократичної) і «нової» (гуманістичної) парадигми управління регіоном наведено в табл. 2.

Таблиця 2 Порівняння «старої» (технократичної) і «нової» (гуманістичної) парадигми управління регіоном

Критерій	Технократична парадигма	Гуманістична парадигма
Базова теорія	Теорія розташування промисловості (основні фактори розвитку є особливості регіону, наприклад, виробничі витрати, доступ до робочої сили)	Теорія регіонів, що навчаються та розвиваються (основними факторами є здібності, можливості регіону в створенні і застосуванні знань)
Призначення	Вирішення проблем, пов'язаних із складністю	Вирішення завдань, пов'язаних з динамікою середовища
Підхід	Однорідний / типовий	Специфічний / place-based підхід
Стратегія	Формалізована, не враховує використання місцевих соціальних ініціатив; негнучка, що дозволяють отримати стандартну підтримку для різних одержувачів послуг	Використання сильних сторін та потенціалу регіону, вирішення проблем одержувачів послуг (надання їм додаткової вартості), розробка та активна популяризація пропозицій просторового розвитку, спрямованих на зростання конкурентоспроможності регіону
Джерело розвитку	Зовнішні інвестиції та трансферти	Ендогенні фактори розвитку та знання
Інструменти	Вплив через субсидії та державну допомогу, спрямовані на технічну інфраструктуру та підприємства (часто для окремих підприємств)	Розробка програм на основі різних інвестицій в різні галузі, такі як розвиток підприємництва, ринок праці та інфраструктура
Відносини	Розподіл завдань, функціональна спеціалізація, що призводить до формування горизонтальних і вертикальних контактів, тенденцій до довгострокової формалізації, бюрократії та централізації	Спілкування з персоналом та співпраця, що призводить до системного вирішення проблем, тенденції до неформальних структур та децентралізації, спрямовані на час та клієнта-одержувача послуг
Суб'єкти	Централізоване управління зверху вниз	Політика, заснована на співпраці різних рівнів управління і з різними суб'єктами
Діяльність	Галузевий підхід з обмеженою кількістю секторів	Проектний підхід, заснований на інтегрованому та комплексному підході, включаючи співпрацю та відносини з навколишнім середовищем (комплексні проекти розвитку)
Культура	Використання жорстких кількісних і якісних факторів; короткочасне мислення з точки зору витрат	Розуміння візі та місії розвитку, довгострокове мислення з точки зору переваг для одержувачів послуг

Джерело: [20, с. 16; 21, с. 5; 22]

Важливо додати, що експерти Організації економічного співробітництва та розвитку концентрують увагу на визначенні функціонального регіону, який є не лише географічним простором з певними адміністративними межами, а також ринком праці з щоденними потоками працівників та

територією з сильними соціально-економічними, культурними та екологічними зв'язками [23, с. 70-74]. Наявність різноманітних зав'язків досягається за допомогою партнерства в регіоні, основні приклади якого наведено в табл. 3.

Таблиця 3 Приклади партнерства в регіоні

Мета співпраці	Фактори, що визначають територіальний діапазон партнерства
Економічний розвиток – просування регіону	Відчуття приналежності та територіальної ідентичності – спільний образ та економічні залежності
Економічний розвиток – ланцюг постачання	Економічні залежності (наприклад, ринок праці, мережі співпраці)
Охорона навколишнього середовища	Внутрішньорегіональне раціональне використання природних ресурсів
Управління водними ресурсами	Діапазон меж водосховища, рівень забруднення
Удосконалення транспортних мереж	Наявна транспортна інфраструктура; моделі зайнятості, відпочинку та споживання

Джерело: [23, с. 76]

Відповідно, сучасний підхід до регіонального розвитку та формування інструментів регіональної політики потребує створення нових функцій, пошуку шляхів розширення теоретичних концепцій регіонального

розвитку, врахування місцевої специфіки, інтересів та потреб різних зацікавлених сторін.

Висновки. Основними умовами посилення регіональних механізмів розвитку мають стати: переоцінка факторів розвитку (зосередження уваги на

ендогенних факторах і специфічних ресурсів як джерела збалансованого розвитку та створення конкурентних переваг); диверсифікація політики розвитку регіону (розробка унікальних моделей та стратегій розвитку на основі врахування конкретних ресурсів, проблем і механізмів розвитку регіону); створення та посилення регіональних спеціалізацій (посилення конкурентоспроможності в європейському та глобальному вимірах); зміцнення функціональних зв'язків (налагодження співпраці та посилення діалогу між зацікавленими сторонами як основа для посилення територіальної єдності). Одночасно, важливим є розробка та запровадження нових механізмів координації зусиль різних рівнів управління, забезпечення дієвості механізмів інституційного партнерства.

Підсумовуючи, слід зазначити, що регіональний розвиток є процесом, орієнтованим на оптимальне використання наявного регіонального капіталу, що призводить до зростання взаємозалежності та

взаємодії між усіма зацікавленими сторонами. Еволюція парадигмату регіонального розвитку впливає на зміну важливості окремих чинників, що визначають процеси розвитку і зміну напрямів політики та управління в регіонах. Тому додаткової уваги потребують такі ключові аспекти регіонального розвитку, як: створення моделі взаємозв'язку пріоритетів конвергенції та конкурентоспроможності (поєднання високої економічної ефективності та досягнення бажаних соціальних та екологічних цілей); формування механізму досягнення ефекту від використання багаторівневого управління (узгодження пріоритетів міжнародних, європейських, національних та регіональних програм); обґрунтування напрямів підвищення ефективності регіональної політики (сфери втручання, інструменти оцінки, рівні управління). Важливо розуміти, що досягнення збалансованого регіонального розвитку підвищує якість життя мешканців та покращує привабливість даного регіону.

Література:

1. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики : аналітичний звіт. URL: <https://bit.ly/2HleWjF> (дата звернення: 08.01.2019).
2. Armstrong H., Taylor J. *Regional Economics and Policy*. Oxford : Blackwell. 2000. 403 p.
3. Storper M. *The Regional World: Territorial Development in a Global Economy*. London : Guilford. 1997. 247 p.
4. Beer A., Haughton G., Maude A. *Developing Locally: An International Comparison of Local and Regional Economic Development*, Bristol : Policy Press. 2003. 344 p.
5. Haughton G., Counsell D., Haughton G. *Regions, Spatial Strategies and Sustainable Development*. London : Routledge and Regional Studies Association. 2004. 331 p.
6. Шишпанова Н. О., Шатохін І. Ю. Бюджетна політика регіону: теоретична концептуалізація. *Modern Economics*. 2017. №6. С. 228-235.
7. Карпова Т. С. Соціальне партнерство як основа взаємовигідного співробітництва бізнесу та держави. *Modern Economics*. 2017. №3. С. 69-77.
8. Романюк С. А. Регіональний розвиток і децентралізація: теоретичні та практичні аспекти. *Регіональна економіка*. 2016. № 3. С. 10-18.
9. Грицаєнко М. І. Соціальний капітал територіальних громад та їх об'єднань. *Modern Economics*. 2017. №4. С. 63-74.
10. Pawłowski A., Pawłowski L. Zrównowazony rozwój we współczesnej cywilizacji. *Srodowisko a zrównowazony rozwój: Problemy ekorozwoju*. 2008. № 3.1. p. 53-65.
11. Płachciak A. Geneza idei rozwoju zrównowazonego. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu: Ekonomia*. 2011. № 17. p. 231-248.
12. Dhimitri E., Gabeta A., Bello M. Regional development theories and models, a comparative analyse.challenge of regional development in Albania. *The USV Annals of Economics and Public Administration*. 2015. Vol. 15. Iss. 2 (22). p. 50-58.
13. Реутов В. Є., Головченко Н. З. Генезис теоретичних поглядів на регіон та регіональний розвиток. *Економіка та держава*. 2010. № 3. С. 17-22.
14. Ховрак І. В., Таран А. А. Циклічність розвитку національної економіки. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2012. Том 1. Випуск 30. С.47-53.
15. Świadek A., Tomaszewski M. Regionalna polityka innowacyjna w świetle klasycznych teorii rozwoju regionalnego. *Ekonomiczne Problemy Usług*. 2011. № 77. p. 339-350.
16. Gałązka A. Teoretyczne podstawy rozwoju regionalnego – wybrane teorie, czynniki i bariery rozwoju regionalnego. *Studia BAS*. 2017. № 1(49). s. 9-61.
17. Mempel-Śnieżyk A. Konsepcje rozwoju regionalnego ze szczególnym uwzględnieniem klastrów i inteligentnych specjalizacji. *Biblioteka regionalisty*. 2013. № 13. pp. 107-121. DOI:10.15611/br.2013.1.08.
18. Dyjach K. Teorie rozwoju regionalnego wobec różnicowań międzyregionalnych. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia*. 2013. Vol. XLVII, 1. pp. 49-59.
19. Europe 2020: A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf>.
20. Kauf S. Ewolucja paradygmatu a kształtowanie się koncepcji rynkowo zorientowanego zarządzania rozwojem regionu. *Zarządzanie publiczne*. 2013. № 1 (21). s. 13-24. DOI:10.4467/20843968ZP.13.002.1075.

21. Vanthillo T., Verhetsel A. Paradigm change in regional policy: towards smart specialisation? *Lessons from Flanders (Belgium). Belgeo*. 2012. № 1-2, Inaugural issue. s. 5. DOI: 10.4000/belgeo.7083.
22. Regional Policy Challenges. New Issues and Good Practices, OECD. URL: <http://www.oecd.org/>.
23. Rural-Urban Partnership: An integrated Approach to Economic Development: OECD. 2013. p. 332.

References:

1. *Regionalnyj rozvytok ta derzhavna rehionaljna polityka v Ukraini: stan i perspektyvy zmin u konteksti globalnykh vyklykiv ta jevropskykh standartiv polityky* [Regional Development and State Regional Policy in Ukraine: Status and Prospects for Change in the Context of Global Challenges and European Policy Standards]. Retrieved from <https://bit.ly/2HleWjF> [in Ukrainian].
2. Armstrong, H. & Taylor, J. (2000). *Regional Economics and Policy*. Oxford : Blackwell, 403 p.
3. Storper, M. (1997). *The Regional World: Territorial Development in a Global Economy*. London: Guilford.
4. Beer, A., Haughton, G. & Maude, A. (2003). *Developing Locally: An International Comparison of Local and Regional Economic Development*, Bristol: Policy Press.
5. Haughton, G., Counsell, D. & Haughton, G. (2004). *Regions, Spatial Strategies and Sustainable Development*. London: Routledge and Regional Studies Association.
6. Shyshpanova, N. & Shatokhin, I. (2017). Budget policy of the region: theoretical conceptualization. *Modern Economics*, 6, 228-235 [in Ukrainian].
7. Karpova, T. (2017). Social partnership as a basis for mutually beneficial cooperation between business and the state. *Modern Economics*, 3, 69-77. [in Ukrainian].
8. Romanjuk, S. (2016). Regional development and decentralization: theoretical and practical aspects. *Regional economy*, 3, 10-18 [in Ukrainian].
9. Ghrycajenko, M. (2017). Social capital of territorial communities and their associations. *Modern Economics*, 4, 63-74 [in Ukrainian].
10. Pawłowski, A. & Pawłowski, L. (2008). Zrównowazony rozwój we współczesnej cywilizacji. *Srodowisko a zrównowazony rozwój: Problemy ekorozwoju*, 3.1, 53-65 [in Polish].
11. Płachciak, A. (2011). Geneza idei rozwoju zrównowazonego. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu: Ekonomia*, 17.214, 231-248 [in Polish].
12. Dhimitri, E., Gabeta, A., Bello, M. (2015). Regional development theories and models, a comparative analyse.challenge of regional development in Albania. *The USV Annals of Economics and Public Administration*, 15(2 (22)), 50-58.
13. Reutov, V., Gholovchenko, N. (2010). Genesis of theoretical views on the region and regional development. *Ekonomika ta derzhava*, 3, 17-22 [in Ukrainian].
14. Khovrak, I. & Taran, A. (2012). Cycle of development of the national economy. *Zbirnyk naukovykh prac Cherkasjkogho derzhavnogho tekhnologichnogho universytetu. Serija: Ekonomichni nauky*, 1(30), 47-53 [in Ukrainian].
15. Świadek, A. & Tomaszewski, M. (2011). Regionalna polityka innowacyjna w świetle klasycznych teorii rozwoju regionalnego. *Ekonomiczne Problemy Usług*, 77, 339-350 [in Polish].
16. Gałązka, A. (2017). Teoretyczne podstawy rozwoju regionalnego – wybrane teorie, czynniki i bariery rozwoju regionalnego. *Studia BAS*, 1(49), 9-61 [in Polish].
17. Mempel-Śnieżyk, A. (2013). Koncepcje rozwoju regionalnego ze szczególnym uwzględnieniem klastrów i inteligentnych specjalizacji. *Biblioteka regionalisty*, 13, 107-121. DOI:10.15611/br.2013.1.08. [in Polish].
18. Dyjach, K. (2013). Teorie rozwoju regionalnego wobec zróżnicowań międzyregionalnych. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia*, XLVII, 1, 49-59 [in Polish].
19. Europe 2020: A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Retrieved from <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf>
20. Kauf, S. (2013). Ewolucja paradygmatu a kształtowanie się koncepcji rynkowo zorientowanego zarządzania rozwojem regionu. *Zarządzanie publiczne*, 1 (21), 13-24. DOI:10.4467/20843968ZP.13.002.1075. [in Polish].
21. Vanthillo T., Verhetsel, A. (2012). Paradigm change in regional policy: towards smart specialisation? Lessons from Flanders (Belgium). *Belgeo*, 1-2, Inaugural issue, 5. DOI: 10.4000/belgeo.7083.
22. Regional Policy Challenges. New Issues and Good Practices, OECD. Retrieved from: <http://www.oecd.org/>
23. Rural-Urban Partnership: An integrated Approach to Economic Development (2013). OECD, 332.

